

PAPER DETAILS

TITLE: Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı Akademik Yapısının İncelenmesi

AUTHORS: Orhan ÜNAL,Nurbanu SEREN

PAGES: 343-355

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2375108>

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı Akademik Yapısının İncelenmesi

Examination of the Academic Structure of the Social Studies Teaching Undergraduate Program

Orhan Ünal^{1*}, Nurbanu Şeren²

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Samsun, Türkiye.

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Samsun, Türkiye.

Orcid: O. Ünal (0000-0002-4604-6210), N. Şeren (0000-0002-0119-1684)

Özet: Araştırmanın amacı, Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarının akademik yapısını farklı değişkenler açısından ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda programda görev yapan öğretim üyelerinin cinsiyetleri, unvanları, doktora mezuniyet yılları, görev yaptıkları ve doktora yaptıkları üniversiteler, doktora yaptıkları alanlar ve programların içten beslenme oranları incelenmiştir. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden olan durum çalışmasına göre tasarlanmış; veriler belge incelemesi yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın veri kaynağını Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programına öğrenci kabul eden 64 üniversitede görevli 377 öğretim üyesi oluşturmaktadır. Verilerin elde edilmesinde YÖK Lisans Program Atlası ve YÖK Akademik veri tabanları kullanılmıştır. Verilerin analizi sonucunda programda görevli öğretim üyelerinin cinsiyet açısından erkek ağırlıklı olduğu, unvan açısından ise doktor öğretim üyelerinin profesör ve doçentlere göre daha fazla olduğu anlaşılmıştır. Öte yandan 2006-2013 yılları arasında doktora mezunu olan öğretim üyelerinin diğer yıl aralıklarına göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Öğretim üyelerinin ağırlıkla sosyal bilgiler eğitimi, tarih eğitimi, coğrafya eğitimi ve sosyal bilgileri oluşturan tarih ve coğrafya gibi alanlarda doktoralarını tamamladıkları görülmüştür. Doktora programlarında Gazi, Atatürk ve Marmara gibi bazı köklü üniversitelerinin kaynak üniversite olarak öne çıktığı ve yine bu kaynak üniversitelerin içten beslenme oranlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın ilgili alandaki akademisyenlerin yanı sıra lisans ve lisansüstü öğrencilerine rehber olma ve istihdam sağlama noktasında fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akademik yapı; içten beslenme; öğretim üyesi; Sosyal Bilgiler Eğitimi; yükseköğretim.

Abstract: The research aims to reveal the academic structure of Social Studies Education Programs in Turkey in terms of different variables. For this purpose, the genders, titles, doctoral graduation years of the faculty members working in the program, the universities where they worked and did doctorate, the fields where they did their doctorate, and the inbreeding rates of the programs were examined. The research was designed according to the case study, which is one of the qualitative research patterns. The data were collected through document review. The data source of the research consists of 377 faculty members working in 64 universities that accept students to the Social Studies Education Undergraduate Program. YÖK Undergraduate Program Atlas and YÖK Academic databases were used to obtain the data. As a result of the analysis of the data, it was understood that the faculty members working in the program were predominantly male in terms of gender and that the assistant professor faculty members were more than professors and associate professors in terms of title. On the other hand, it was determined that the number of faculty members who graduated with doctorate degrees between 2006 and 2013 is higher than in other year intervals. It was observed that faculty members completed their doctorate in the fields such as social studies education, history education, geography education, and history and geography that constitute social studies. It was determined that some well-established universities such as Gazi, Atatürk, and Marmara in doctoral programs stand out as source universities, and these source universities had high inbreeding rates. It is thought that the study will be beneficial in terms of providing guidance and employment to undergraduate and graduate students as well as academicians in the relevant field.

Keywords: Academic structure; inbreeding; faculty member; Social Studies Education; higher education.

1. Giriş

Günümüzde bilim ve teknolojiye hızlı gelişmelerin yanında toplumların da birbiri ile etkileşiminin artması; in-

sanların birtakım bilgi, beceri ve yetkinliklerle topluma uyum sağlamasını zorunlu kılmıştır (Bilgili, 2006; Şeren, Tut, Aydın-Çolak ve Kiroğlu, 2021). Bu zorunluluk,

* İletişim Yazarı / Corresponding author. Eposta/Email : orhanunal07@hotmail.com

Geliş Tarihi / Received Date: 14.04.2022 — Kabul Tarihi / Accepted Date: -22.11.2022

doi: 10.32329/uad.1103677

teknoloji alanında okur-yazar olan, bilimsel gelişmeleri yakından takip eden, küresel sorunların farkında olan, ülkesinin yönetiminde aktif katılım sağlayan, sorunların çözümünde yapıcı yollar geliştirebilen, iyi ve etkili vatandaş profiline olan ihtiyacı artırmaktadır (Ünal ve Demirkaya, 2019; Yiğit, 2017). Bu doğrultuda sosyal bilgiler dersinin arzu edilen insan profilini sağlama noktasında sahip olduğu önem de gün geçtikçe artmaktadır. Psikoloji, sosyoloji, tarih, siyaset, coğrafya, hukuk gibi birçok disiplini içerisinde barındıran Sosyal Bilgiler (Ross, Matthison ve Vinson, 2014), bu disiplinlerden hareketle öğrencilerin dünyayı anlamlandırmaları, derinlemesine düşünmeleri ve eleştirel bir bakış açısı kazanmalarını sağlayabilecek bir yapıya sahiptir (Parker, 2010). Öğrenciler, Sosyal Bilgiler Eğitimi ile dünyadaki farklı insanların, kültürlerin, ortamların, sorun ve çözümlerin farkına vararak ilişkiler kurar, bunları yorumlar ve ihtiyaçlardan hareketle çatışmaları çözer (Parker, 2010; Strauss, 2007).

Sosyal Bilgiler dersi kapsamına giren konular ilk kez Sultan II. Abdülhamid zamanında tarih, coğrafya ile malumat-ı medeniye ve ahlakiye ve iktisadiye dersleri adı altında iptidailerin programına konmuştur (Akyüz, 2015). Sosyal Bilgiler, Cumhuriyetten sonra ilköğretim programlarında 1926 yılında “tarih, coğrafya ve yurt bilgisi”, 1962 yılında ise “toplum ve ülke incelemeleri” adlı ders isimleriyle yer edinmiştir. 1968 yılında “sosyal bilgiler” ismini alsa da 1985 yılında “milli tarih, milli coğrafya ve vatandaşlık bilgisi” dersleri ile tekrar bölünmüş; 1997 yılından günümüze kadar ise disiplinler arası bir yapıya bürünerek nihai ismi “sosyal bilgiler” dersi ile devam etmiştir (Kaymakçı, 2012; Safran, 2011; Sönmez, 2005; Yılar ve Tomal, 2021).

İnsan yaşamının hemen hemen her alanına hitap eden dolayısıyla toplumsal hayatın içinden bir ders olan Sosyal Bilgilerin sahip olduğu önem, öğretmen yetiştirmede yükseköğretim faaliyetlerinin rolünü akla getirmektedir. Bu rolü üstlenen eğitim fakülteleri (Yılmaz, 2017), içinde barındırdığı birçok öğretmenlik programından biri olan Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı ile bu alandaki öğretmen ihtiyacını karşılamaktadır. Sosyal Bilgilerin, öğretmen yetiştirme programı olarak yer alması, 1968 yılında “Sosyal Bilgiler” dersinin ilköğretim programlarına girmesi ile gerçekleşmiştir. Belirtilen dönemde ilköğretim programlarında “Sosyal Bilgiler” dersinin olması, yükseköğretimde de “Sosyal Bilgiler” adı altında bir alanın varlığını gerekli kılmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak 1968-1978 yılları arasında üç yıllık eğitim enstitülerinde, 1979-1982 yılları arasında dört yıllık yüksek öğretmen okullarında ve 1982’den sonra ise eğitim fakültelerinde Sosyal Bilgiler alanına yer verilmiştir. Ancak tüm bu tarihlerde verilen eğitim programları Sosyal Bilgiler çatısı altında olmasına rağmen tarih-coğrafya öğretmenliği gibi ayrı anabilim dalları halinde öğretmen yetiştirmiştir. Yani Sosyal Bilgiler Öğretmenliği kavramı henüz oluşmamıştır. Dolayısıyla Sosyal Bilgiler alanında görev yapan akademisyenler de o dönemde tarih, tarih eğitimi, coğrafya ve coğrafya eğitimi bölümlerinden gelmektedir (Bayram, 2003; Ercan, 2009; Tokcan ve Tilki, 2018).

1998 yılında Yükseköğretim Kurulu tarafından eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarının kurulmasına öncülük etmiş ve bütüncül bir bakış açısı ile sosyal bilgiler öğretmeni yetiştirilmeye başlanmıştır (Kaymakçı, 2012; Turan, 2018; Yılar ve Cüce, 2021). İlk olarak sadece Gazi Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Celal Bayar Üniversitesi’nin eğitim fakültelerinde yer alan Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı, zaman içerisinde hızla yaygınlaşarak Türkiye’nin çeşitli üniversitelerinin bünyelerine katılmıştır (Turan, 2018).

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı, ilk mezunlarını 2002 yılında vermiştir. O döneme kadar Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında uzmanlaşmış öğretim elemanı olmadığından, program kadroları fen-edebiyat fakülteleri ağırlıklı olmak üzere eğitim fakültelerinin ilgili alanlarında görevli öğretim elemanları ile desteklenmiştir. Daha sonraki yıllarda ise Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında lisansüstü eğitimlerini tamamlayanlar bölümün öğretim elemanı ihtiyacını büyük oranda karşılamıştır (Yaylak, 2019).

Zaman içinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı eğitim fakültelerinde hızla artmış, günümüzde 64 üniversite bünyesinde öğrenci kabul eder hale gelmiştir. Farklı üniversitelerde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarının açılması neticesinde ise bu programlarda görev yapacak öğretim üyesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Yükseköğretim faaliyetleri içerisinde 2004 yılına kadar belli dönemlerde Tarih, Coğrafya, Tarih Öğretmenliği ve Coğrafya Öğretmenliği programları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programına kaynaklık etmiş, bu tarihten sonra ise Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programından ana kaynak olarak yararlanılması öngörülmüştür (Koçak ve Kavak, 2014). Ancak Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının çok disiplinli bir yapıya sahip olması (Yılar ve Tağrikulu, 2021), programdaki öğretim üyelerinin doktora alanlarında da çeşitliliği beraberinde getirmiştir. Programın akademik yapısının ortaya konması bu çeşitliliği göstermek açısından önemlidir. Çünkü lisans ve lisansüstü düzeyde öğrenci sayısı hızla artmakta olan Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının nitelikli öğretmen ve akademisyen yetiştirme noktasında öğretim üyelerinin akademik kimliklerinin ortaya konulması programın mevcut durumu ve geleceği hakkında bizlere fikir verebilir.

Literatür incelendiğinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının öğrenci profilinin çıkarılmasına yönelik sayısal verilerin sunulduğu araştırmalar (Aydemir ve Ustaoglu-Çelik, 2021; Tokcan ve Tilki, 2018), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programındaki dersler ve kullanılan öğretim programlarına yönelik araştırmalar (Akar-su, Yılmaz ve Geçit, 2020; Kaymakçı, 2012; Tokcan ve Tangülü, 2019; Tonga, 2020), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programının lisans ve lisansüstü eğitim boyutunu ve öğretim elemanlarının yapısını inceleyen araştırmalar (Yaylak, 2019) olduğu görülmektedir. Ancak tamamıyla programa ait akademisyen kimliğini ortaya koymaya yö-

nelik (akademisyenlerin cinsiyetleri, unvanları, doktora mezuniyet yılları, görev yaptıkları üniversiteler, doktora yaptıkları üniversiteler, doktora yaptıkları alanlar ve içten beslenme oranları) güncel ve kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Özellikle bir üniversite bünyesinde görev yapan öğretim üyesinin yine aynı üniversiteden mezun olmuş olması şeklinde tanımlanan (Boz ve Gür, 2021) ve olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin tartışmalara konu olan içten beslenmeye yönelik mevcut durumun ortaya konmasının, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının insan kaynağı boyutunu anlamlandırma noktasında alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalışmanın lisans, lisansüstü öğrencileri ile sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programını tercih etmek isteyen öğrenciler için bütüncül bir bakış sunması açısından faydalı bir kaynak olması beklenmektedir.

Bu kapsamda ilgili araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının akademik yapısını farklı değişkenler açısından ortaya koymaktır. Bu amaç kapsamında aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

- Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programında görev yapan öğretim elemanlarının üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarında görev yapan öğretim üyelerinin cinsiyetlere göre dağılımı nasıldır?
- Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarında görev yapan öğretim üyelerinin unvanlara göre dağılımı nasıldır?
- Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarında görev yapan öğretim üyelerinin doktora mezunu oldukları yıl aralıklarının dağılımı nasıldır?
- Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarında görev yapan öğretim üyelerinin doktora mezunu oldukları üniversitelerin dağılımı nasıldır?
- Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarında görev yapan öğretim üyelerinin doktora yaptıkları alanların dağılımları nasıldır?
- Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarının içten beslenme oranları nasıldır?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının akademik yapısını ortaya koymak amacıyla hazırlanan bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden iç içe geçmiş tekli durum desen kullanılmıştır. Nitel araştırma, kavramları, fikirleri veya deneyimleri anlamak için sayısal olmayan verilerin toplanmasını ve analiz edilmesini içeren, bir problemle ilgili derinlemesine bilgi toplamak veya araştırma için yeni fikirler üretmek için kullanılan

bir araştırma türüdür. (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Durum çalışması ise; bir durum ya da olayı boylamsal olarak derinlemesine incelenmeye imkân sağlayan, verilerin sistematik şekilde toplandığı ve gerçek ortamdaki durumun ele alındığı çalışmalar olarak tanımlanabilir (Davey, 1991). Araştırmada, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarının mevcut durumu akademik yapı bağlamında ele alındığından nitel durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Ayrıca çalışma kapsamında tek bir durum (ilgili birimin akademik yapısı) altında farklı tabakaların (cinsiyet, unvan vb.) ele alınmasından dolayı iç içe geçmiş tekli durum deseni tercih edilmiştir (Yin, 1984).

2.2. Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynağını lisans eğitimi düzeyinde öğrenci kabul eden ve YÖK Yükseköğretim Program Atlası (YÖK, 2022a) veri tabanında listelenen 64 farklı üniversitede görev yapan toplamda 377 öğretim üyesi oluşturmaktadır. Ayrıca genel akademik yapının yansıtılabilmesi amacıyla incelenen üniversitelerde görev yapan öğretim ve araştırma görevlilerinin de (fakülte kadrosunda görevli olanlar) frekans bilgilerine yer verilmiştir. Araştırmada kullanılan veriler 2022 Şubat ayına kadar olan döneme ait verilerdir ve bu tarih itibarıyla ilgili veri tabanlarında yer alan bilgiler ile sınırlıdır. Hedeflenen veri kaynağının tamamı araştırmaya dahil edildiğinden ayrıca bir örneklem seçim süreci yürütülmemiştir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri belge incelemesi yöntemi ile toplanmıştır. Belge incelemesi özellikle nitel araştırmaların veri toplama süreçlerinde sıkça kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemle çeşitli bilgi, belge ve raporların, yazılı kayıtların ele alınıp derinlemesine irdelenebilmesi nitel araştırmacıların belge incelemesi yöntemini tercih etmesinde etkili olmaktadır (Bogdan ve Biklen, 1992; Sönmez ve Alacapınar, 2016; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Belge incelemesi yöntemi farklı yöntemlerle destekleyici olarak ortaklaşa kullanılabilirdiği gibi tek başına araştırma verilerinin toplanması amacıyla da kullanılabilir (Karasar, 2013). İncelenen belgelerin yasal olarak erişilebilir ve raporlanabilir olması ise belge incelemesinin yapılabilmesi için bir ön koşuldur (Cresswell, 2007). Dolayısıyla araştırma verilerinin tamamı belirtilen veri tabanlarından elde edildiğinden belge incelemesi yönteminin kullanılması uygun görülmüştür. Ayrıca bu çalışma kapsamında incelenen veri tabanları ve bu veri tabanlarından elde edilen veriler de genel kullanıma ve erişime açıktır.

Araştırmada kullanılan verilerin elde edilmesinde aşamalı bir yol izlenmiştir. Öncelikle YÖK tarafından üniversite tercihi yapacak öğrencilere rehberlik etmesi amacıyla hazırlanan YÖK Yükseköğretim Program Atlası veri tabanından Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı bulunan ve bu programlara öğrenci kabul edilen toplam 64 üniversitenin bulunduğu belirlenmiştir. İkinci aşamada her üniversitenin mevcut akademik yapısı YÖK Akademik (YÖK, 2022b) veri tabanından yararlanılarak oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada ise belirtilen üniversitelerde görev yapan öğretim üyelerinin cinsiyet,

unvan, doktora mezuniyet alanı, üniversitesi ve yılı bilgileri teker teker belirlenmiş ve kaydedilmiştir.

Öğretim üyelerine ilişkin bilgiler öncelikle YÖK Akademik veri tabanından elde edilmiştir. Burada bulunmayan bilgiler için öğretim üyelerinin üniversite uzantılı kişisel web sayfaları incelenmiş, web sayfasından da erişilemeyen bilgiler için YÖK Ulusal Tez Merkezine (YÖK 2022c) başvurulmuştur. Bütün bu aşamaların takip edilmesi sonucunda veri kaynağını oluşturan öğretim üyelerinin tamamının cinsiyet, unvan, mezuniyet yılı, görev yaptıkları ve doktora mezunu oldukları üniversite bilgileri eksiksiz olarak toplanmıştır. Doktora mezunu oldukları alan noktasında ise yalnızca iki öğretim üyesinin bilgilerine erişilememiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, araştırma verilerinin belirlenen amaçlar doğrultusunda derlenmesi ve yorumlanması esasına dayanmaktadır. Bu yöntemde veriler daha önceden belirlenen temalara göre tasnif edildikten sonra yorumlanarak okuyucuya sunulur. Temalara göre tasnif edilen veriler araştırma amaçları doğrultusunda neden-sonuç ilişkileri, karşılaştırmalar ve karşılaştırmalardan doğan çıkarımlarla zenginleştirilir (Bogdan ve Biklen, 1992; Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Çalışma kapsamında veriler öncelikle farklı değişkenlere göre değerlendirilmiştir. Bu anlamda öğretim elemanlarının üniversitelere göre dağılımları yapılmış, öğretim üyelerinin cinsiyet, unvan, unvanların cinsiyete ve doktora mezuniyet yılına göre dağılımına yer verilmiştir. Devamında öğretim üyelerinin doktora mezunu oldukları üniversiteler, alanlar ve sosyal bilgiler eğitimi alanında doktora eğitimlerini tamamlayan öğretim üyelerinin genele oranla dağılımı ele alınmıştır. Özellikle doktora alanlarının temalara göre tasnifinde araştırmacılar tarafından bazı düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin sosyal bilgiler öğretmenliği ve ilköğretim sosyal bilgiler eğitimi gibi alanlar sosyal bilgiler eğitimi kapsamında, coğrafya öğretmenliği alanı coğrafya eğitimi kapsamında, tarih öğretmenliği alanı ise tarih eğitimi kapsamında değerlendirilmiştir. Doktora yapılan üniversite ve alana göre dağılımların incelenmesinden sonra öğretim üyelerinin doktora mezunu oldukları ve görev yaptıkları üniversiteler bağlamında kurumsal hareketlilikleri incelenmiştir. Son olarak üniversiteler bağlamında Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarının içten beslenme oranlarına yer verilmiştir.

2.5. Güvenirlik, İnandırıcılık ve Araştırmacı Rolü

Araştırma sürecinde yürütülen işlemlerin detaylı şekilde betimlenerek okuyuculara sunulması nitel araştırmalarda güvenirlilik ve inandırıcılık için önemlidir. Ayrıca belge incelemesi esasına dayalı çalışmalarda incelenen belgelerin ve bu belgelerden elde edilen verilerin farklı araştırmacılar için de erişilebilir ve teyit edilebilir olması da nitel araştırmalarda güvenirlilik ve inandırıcılığa katkı sağlamaktadır (Büyüköztürk ve diğerleri 2018; Lincoln ve

Guba, 1985). Bu çalışmada araştırma süreci, verilerin neler olduğu, nerelerden erişildiği ve verilerin elde edilmesinde ve analizinde kullanılan yöntemlerin neler olduğu güvenirlilik ve inandırıcılığı sağlayabilmek amacıyla detaylı şekilde aktarılmıştır. İlgili kaynaklardan elde edilen veriler mümkün olduğunca değiştirilmeden ve manipüle edilmeden analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın verileri görüşme ya da gözlem yoluyla değil de belge incelemesi ile elde edildiğinden araştırmacıların verileri üzerinde farklılaştırıcı herhangi bir etkisi olmamıştır. Ayrıca verilerin erişim kaynaklarına da kaynakça başlığı altında yer verilmiştir. Verilerin sağlıklı şekilde analizinin yapılabilmesi için aynı tema altında toplanması gereken programlara ilişkin bilgiler ise verilerin analizi başlığı altında belirtilmiştir. Verilerin belirlenen temalara göre tasnifinde, analizinde ve yorumlanmasında araştırmacılar arasında görüş birliği sağlanmıştır. Görüş ayrılığı olan noktalarda ise sosyal bilgiler eğitimi alanındaki bir uzmandan görüş alınarak ortak görüş geliştirme yoluna gidilmiştir.

2.6. Etik Konular

Bu araştırmanın yazarları olarak, araştırmanın hazırlanması ve yayınlanması sürecinde araştırma ve yayın etiğine uyduğumuzu beyan ederiz.

3. Bulgular

Bu başlık altında öncelikle çalışma grubunda yer alan öğretim elemanlarının üniversitelere göre dağılımlarına yer verilecektir. Devamında öğretim üyelerinin durumları cinsiyet, akademik unvan gibi farklı değişkenler açısından değerlendirilecek ve son olarak öğretim üyelerinin doktora mezunu oldukları üniversiteler ve alanlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır.

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programında görev yapan öğretim elemanlarının üniversitelere ve unvanlara göre dağılımı Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1’e göre Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programına öğrenci kabul eden 64 üniversitenin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarında toplamda 377 öğretim üyesi, 24 öğretim görevlisi ve 107 araştırma görevlisi görev yapmaktadır. Gazi Üniversitesi 14 öğretim üyesi ile en fazla öğretim üyesine ev sahipliği yapan üniversitedir. Gazi Üniversitesi’ni öğretim üyesi bakımından 11 öğretim üyesi ile Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi ve dokuzar öğretim üyesi ile Aksaray Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa ve Trabzon Üniversitesi takip etmektedir. Trakya Üniversitesi ise iki öğretim üyesi ile çalışma grubunda yer alan üniversiteler arasında en az öğretim üyesine ev sahipliği yapan üniversite konumundadır. Belirtilen 64 üniversitenin 17’sinde profesör, 11’inde doçent, birinde ise doktor öğretim üyesi bulunmamaktadır. Son olarak Kilis 7 Aralık Üniversitesi ve Muş Alparslan Üniversitesi’nde görevli öğretim üyelerin tamamı doktor öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

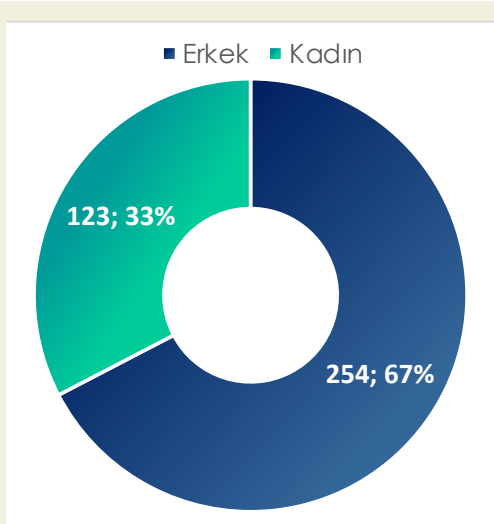
Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programında Görevli Öğretim Elemanlarının Üniversitelere Göre Dağılımı

Sıra	Üniversite	Profesör	Doçent	Doktor Öğretim Üyesi	Toplam Öğretim Üyesi	Öğretim Görevlisi	Araştırma Görevlisi*
1	Gazi Üniversitesi	7	6	1	14	0	1
2	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	3	5	3	11	1	2
3	Aksaray Üniversitesi	2	3	4	9	0	2
4	Atatürk Üniversitesi**	5	2	2	9	0	3
5	Fırat Üniversitesi	1	5	3	9	1	1
6	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	2	2	5	9	0	1
7	Trabzon Üniversitesi	3	4	2	9	1	3
8	Amasya Üniversitesi	1	2	5	8	1	4
9	Anadolu Üniversitesi**	5	2	1	8	0	3
10	Bursa Uludağ Üniversitesi	6	0	2	8	0	2
11	Kastamonu Üniversitesi	3	2	3	8	2	1
12	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	6	1	1	8	0	1
13	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	2	2	4	8	1	1
14	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	3	1	4	8	0	1
15	Pamukkale Üniversitesi	4	3	1	8	0	4
16	Akdeniz Üniversitesi	3	1	3	7	1	2
17	Dokuz Eylül Üniversitesi	2	3	2	7	0	2
18	Giresun Üniversitesi	2	2	3	7	3	2
19	Marmara Üniversitesi	4	3	0	7	0	0
20	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi**	2	3	2	7	0	4
21	Necmettin Erbakan Üniversitesi	2	3	2	7	0	1
22	Sinop Üniversitesi	1	3	3	7	0	1
23	Afyon Kocatepe Üniversitesi	3	1	2	6	1	3
24	Ankara Üniversitesi**	3	2	1	6	0	2
25	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	2	0	4	6	0	2
26	Bartın Üniversitesi**	1	2	3	6	0	1
27	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2	3	1	6	0	1
28	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	3	0	3	6	0	2
29	Erciyes Üniversitesi	4	0	2	6	0	1
30	İnönü Üniversitesi	2	2	2	6	0	1
31	Kafkas Üniversitesi	1	2	3	6	0	1
32	Sakarya Üniversitesi	2	2	2	6	0	2
33	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	0	3	3	6	0	2
34	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	1	4	6	0	1
35	Yıldız Teknik Üniversitesi	3	2	1	6	0	3
36	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	0	4	2	6	0	2
37	Balıkesir Üniversitesi	2	1	2	5	0	4
38	Bayburt Üniversitesi	1	1	3	5	0	1
39	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	1	1	3	5	0	1
40	Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	2	0	3	5	2	2
41	Mersin Üniversitesi	2	1	2	5	0	0
42	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	2	0	3	5	0	2
43	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi**	2	1	2	5	1	3
44	Uşak Üniversitesi	2	0	3	5	1	4
45	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	2	2	5	1	1
46	Yozgat Bozok Üniversitesi	0	3	2	5	0	0

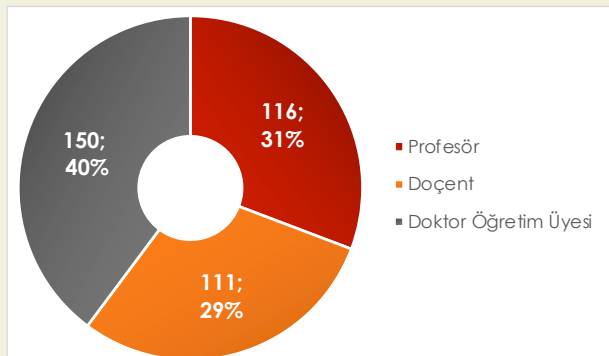
47	Adıyaman Üniversitesi	0	1	3	4	1	1
48	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	0	3	1	4	2	2
49	Ege Üniversitesi	0	1	3	4	1	0
50	Gaziantep Üniversitesi	1	0	3	4	0	0
51	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	1	1	2	4	0	2
52	Muş Alparslan Üniversitesi	0	0	4	4	0	1
53	Siirt Üniversitesi	0	1	3	4	1	2
54	Artvin Çoruh Üniversitesi	0	1	2	3	0	3
55	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	1	1	3	0	0
56	Çukurova Üniversitesi	0	1	2	3	1	1
57	Dicle Üniversitesi	0	1	2	3	0	2
58	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	2	0	1	3	0	1
59	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	0	2	1	3	0	1
60	Kırıkkale Üniversitesi	0	1	2	3	0	2
61	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	0	0	3	3	0	2
62	Ordu Üniversitesi	0	2	1	3	0	0
63	Süleyman Demirel Üniversitesi	0	2	1	3	0	2
64	Trakya Üniversitesi	0	1	1	2	1	1
Toplam		116	111	150	377	24	107

* Yalnızca fakülte kadrosunda görev yapan araştırma görevlileri hesaplama dahil edilmiştir.

** Belirtilen üniversitelerin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programları Öğretmenlik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD) tarafından akredite edilmiştir.

Şekil 1. Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretim Üyelerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Şekil 2. Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretim Üyelerinin Akademik Unvana Göre Dağılımı

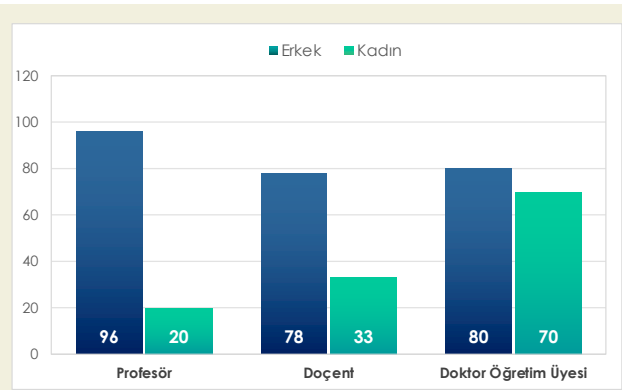
Öğretim ve araştırma görevlilerinin büyük bir bölümünün doktora mezunu olmamasından dolayı bu aşamadan sonra yapılacak analizlerde yalnızca öğretim üyeleri dikkate alınmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerinin cinsiyetlerine göre dağılımı Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1 incelendiğinde çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerinin %67’si ($f=254$) erkek, %33’ü ($f=123$) ise kadındır. Görüldüğü gibi erkek öğretim üyelerinin sayısı kadın öğretim üyelerine göre oldukça fazladır. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Siirt Üniversitesi, Trakya Üniversitesi ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi olmak üzere dokuz üniversitede görev yapan öğretim üyelerinin tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Buna karşın Ege Üniversitesi’nde görevli öğretim üyelerinin tamamı kadınlardan oluşmaktadır.

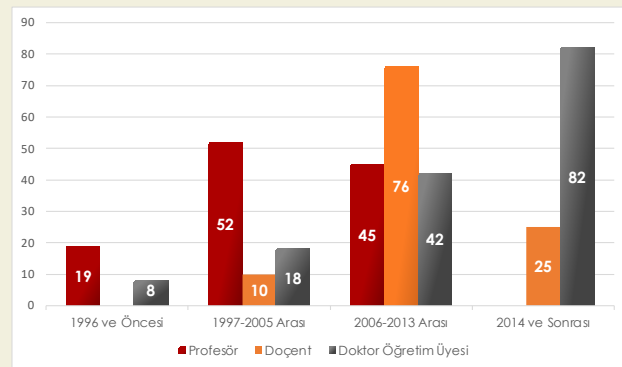
Öğretim üyelerinin unvanlara göre dağılımına Şekil 2’de yer verilmiştir.

Şekil 2’de yer alan unvanlara göre dağılımı incelendiğinde çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerinin %31’inin ($f=116$) profesör, %29’unun ($f=111$) doçent ve %40’ının ($f=150$) doktor öğretim üyesi olduğu görülmektedir. Doktor öğretim üyesi sayısının diğer unvanlara göre daha fazla olduğu buna karşın profesör ve doçent sayılarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Unvanların cinsiyetlere göre dağılımına ilişkin bilgiler ise Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3. Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretim Üyelerinin Unvanların Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Şekil 4. Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretim Üyelerinin Doktora Mezunu Oldukları Yıl Aralıklarına Göre Dağılımları

Şekil 3'e göre profesörlerin %83'ü ($f=96$) erkek, %17'si ($f=20$) kadındır. Doçentlerin %70'i ($f=78$) erkek, %30'u ($f=33$) kadındır. Doktor öğretim üyelerinin ise %53'ü ($f=80$) erkek, %47'si ($f=70$) kadındır. Özellikle profesörlerin cinsiyetlere göre dağılımına bakıldığında erkeklerin kadınlara oranla ciddi bir ağırlığa sahip olduğu görülmektedir. Bu dengesiz dağılım unvanlarda geriye doğru gidildikçe azalmaktadır. Öyle ki, doktor öğretim üyelerinin cinsiyetlere göre dağılımı birbirine oldukça yakındır. Bu dağılımdan hareketle ilerleyen yıllarda kadın öğretim üyelerinin dağılım içinde daha fazla temsil edileceği şeklinde bir çıkarım yapmak mümkündür.

Öğretim üyelerinin doktora mezunu oldukları yıl aralıklarına göre dağılımları Şekil 4'te sunulmuştur.

Şekil 4'e göre çalışma grubunda yer alan 377 öğretim üyesinden %7,2'si ($f=27$) 1996 ve öncesinde; %21,2'si ($f=80$) 1997-2005 arasında; %43,2'si ($f=163$) 2006-2013 arasında ve %28,4'ü de ($f=107$) 2014 ve sonrasında doktora eğitimlerini tamamlamıştır. Yüzdelik dağılıma göre öğretim üyelerinin en fazla doktora mezunu oldukları yıl aralığı 2006-2013'tür. Profesörlerin büyük çoğunluğu 2005 ve öncesinde, doçentlerin büyük çoğunluğu 2006-2013 arasında, doktor öğretim üyelerinin büyük çoğunluğu ise 2014 sonrasında doktora mezunu olmuşlardır. 1996 ve öncesi dönemde doktora eğitimini tamamlayan doçent bulunmazken, aynı dönemde doktora eğitimini tamamladığı halde halen doktor öğretim üyesi kadrosunda görev yapan sekiz öğretim üyesinin bulunması dikkat

Tablo 2. Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretim Üyelerinin Doktora Mezunu Oldukları Üniversitelere Göre Dağılımı

Sıra	Doktora Yapılan Üniversite	Doktora Mezunu Sayısı	Oran	Sıra	Doktora Yapılan Üniversite	Doktora Mezunu Sayısı	Oran
1	Gazi	99	26,3%	19	Ege	3	0,8%
2	Atatürk	61	16,2%	20	Erzincan Binali Yıldırım	3	0,8%
3	Marmara	31	8,2%	21	Kahramanmaraş Sütçü İmam	3	0,8%
4	İstanbul	26	6,9%	22	Kastamonu	3	0,8%
5	Ankara	25	6,6%	23	Pamukkale	3	0,8%
6	Dokuz Eylül	15	4,0%	24	Uludağ	3	0,8%
7	Yurt Dışı Üniversiteler*	14	3,7%	25	Akdeniz	2	0,5%
8	Fırat	13	3,4%	26	Celâl Bayar	2	0,5%
9	Anadolu	9	2,4%	27	Dumlupınar	2	0,5%
10	Selçuk	9	2,4%	28	Uşak	2	0,5%
11	Hacettepe	7	1,9%	29	Çukurova	1	0,3%
12	Ondokuz Mayıs	7	1,9%	30	Giresun	1	0,3%
13	Erciyes	6	1,6%	31	Kafkas	1	0,3%
14	Afyon Kocatepe	5	1,3%	32	Karadeniz Teknik	1	0,3%
15	Necmettin Erbakan	5	1,3%	33	Mersin	1	0,3%
16	İnönü	4	1,1%	34	Sakarya	1	0,3%
17	Süleyman Demirel	4	1,1%	35	Yıldız Teknik	1	0,3%
18	Cumhuriyet	3	0,8%	36	Yüzüncü Yıl	1	0,3%
Toplam						377	100%

*Yurt Dışı Üniversiteler: Loughborough University (İngiltere), Oklahoma State University (ABD), Pennsylvania State University (ABD), The Ohio State University (ABD) (2 kişi), The University Of Birmingham (İngiltere), The University Of Georgia (ABD), The University Of Nottingham (İngiltere), The University Of Warwick (İngiltere), Universitaet Mannheim (Almanya), University College London (İngiltere), University Of Exeter (İngiltere), University Of Leicester (İngiltere), University Of Pittsburgh (ABD).

çekmektedir. Ek olarak profesörlerden en erken doktora mezunu olanların mezuniyet yılı 1988, en geç doktora mezunu olanların mezuniyet yılı 2012'dir. Doçentlerden en erken doktora mezunu olanların mezuniyet yılı 1999, en geç doktora mezunu olanların mezuniyet yılı 2017'dir. Doktor öğretim üyelerinden en erken doktora mezunu olanların mezuniyet yılı 1991, en geç doktora mezunu olanların mezuniyet yılı 2021'dir.

Çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerinin doktora mezunu oldukları üniversitelere göre dağılımı Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2 incelendiğinde, çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerinin yurt içinde 35, yurt dışında 13 olmak üzere toplamda 48 farklı üniversiteden doktora mezunu oldukları anlaşılmaktadır. Yurt içinde doktora eğitimini tamamlayan öğretim üyelerinin oranı %96,29 iken bu oran yurt dışında bulunan üniversiteler için %3,71'dir. Yurt içi üniversiteler incelendiğinde öğretim üyelerinin büyük bir kısmının doktoralarını Tablo 3'te belirtilen ilk yedi üniversitede tamamladıkları görülmektedir. Gazi Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Fırat Üniversitesi'nde doktoralarını tamamlayan öğretim üyelerinin oranı genelin %71,6'sını oluşturmaktadır. 99 öğretim üyesinin (%26,3) doktora eğitimini tamamladığı Gazi Üniversitesi bu anlamda önemli bir yere sahiptir. Öyle ki Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programında görev yapan her dört öğretim üyesinden birisi Gazi Üniversitesi doktora mezunudur. Gazi Üniversitesini, 61 doktora mezunu (%16,2) ile Atatürk Üniversitesi ve 31 doktora mezunu (%8,2) ile Marmara Üniversitesi takip etmektedir. Yurt dışında doktoralarını tamamlayan 14 öğretim üyesinden yedisi İngiltere, altısı ABD, birisi ise Almanya'da bulunan üniversitelerde doktoralarını tamamlamışlardır.

Çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerinin doktora yaptıkları alanlara göre dağılımları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3 incelendiğinde çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerinin büyük çoğunluğu ya doğrudan Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında ya da sosyal bilgilerle doğrudan bağlantılı tarih ve coğrafya gibi sosyal bilimlere ve bu bilimlerin eğitimine yönelik alanlarda doktoralarını tamamlamışlardır. Bu dağılım, özellikle Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı ve ortaokul düzeyinde okutulan Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının içeriği göz önünde bulundurulduğunda olumlu olarak değerlendirilebilir. Zira Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarında görev yapan öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun alanla bağlantılı doktora mezuniyetlerine sahip olmaları verilen eğitimin kalitesini de olumlu olarak etkileyecektir. Öğretim üyelerinin doktora mezunu oldukları alanlar incelendiğinde Sosyal Bilgiler Eğitimi alanı toplamda 155 kişi ile (%41,1) en fazla öğretim üyesinin doktora mezunu olduğu alandır. Bunu 104 kişi ile (%27,6) tarih ve tarih alt alanları, 35 kişi ile (%9,3) coğrafya eğitimi alanı, 30 kişi ile (%8,0) coğrafya

ve alt alanları ve 21 kişi ile (%5,6) tarih eğitimi alanı takip etmektedir. Belirtilen bu alanlar genel dağılımın %91,5'i gibi büyük bir çoğunluğunu oluşturmaktadır.

Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında doktoralarını tamamlayan öğretim üyelerinin unvanlara göre dağılımını da ele almanın faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu sayede dolaylı da olsa kronolojik bir değerlendirme imkanı doğacaktır. Dağılıma ilişkin bilgiler Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4'e göre genel dağılım içindeki Sosyal Bilgiler Eğitimi doktoralı öğretim üyesi oranının yıllar içinde arttı-

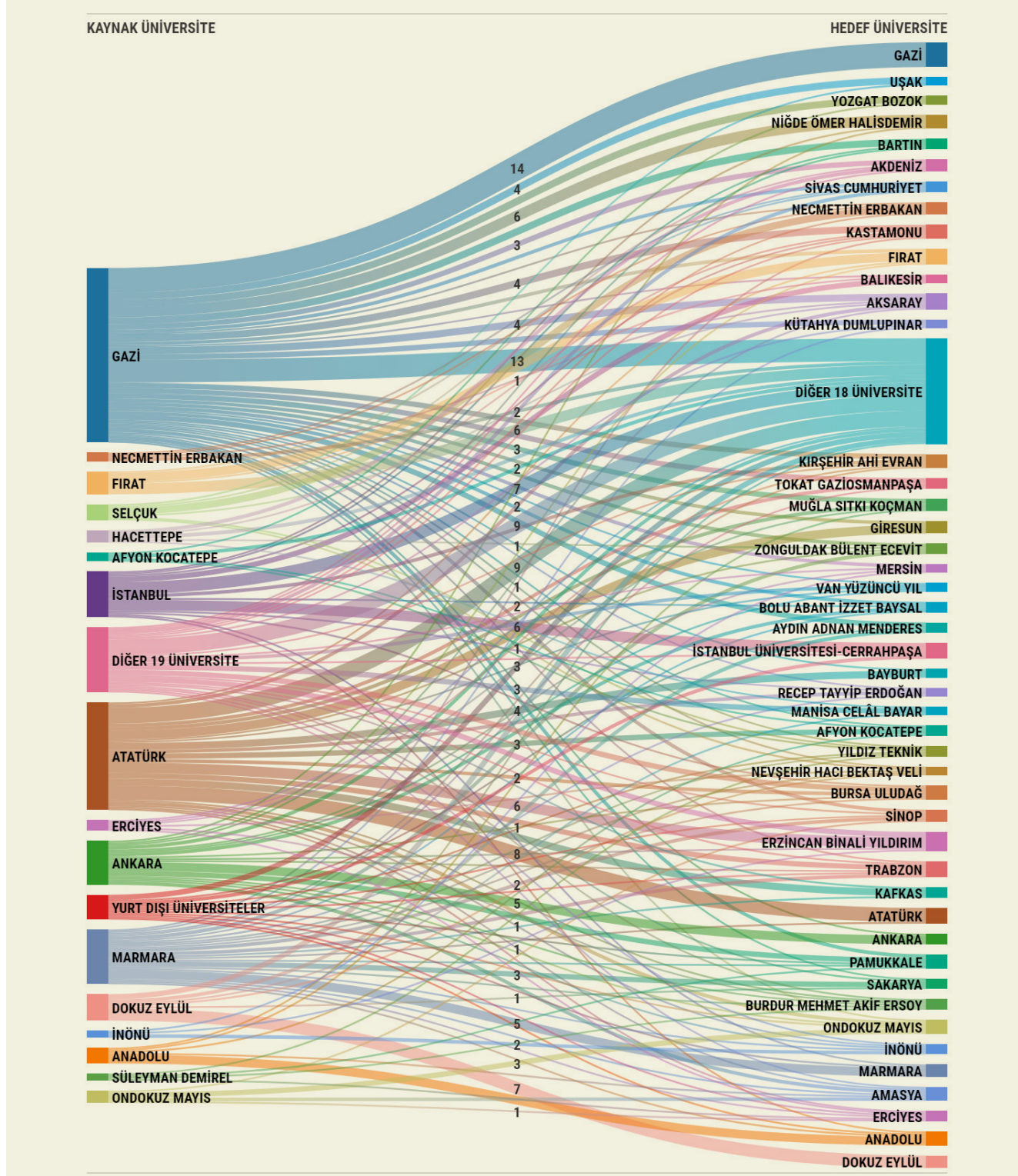
Tablo 3. Çalışma Grubunun Doktora Alanlarına Göre Dağılımı*

Doktora Alanı	Sayı	Oran
Sosyal Bilgiler Eğitimi	155	41,1%
Tarih (41)		
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi (29)		
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi (14)		
Yakınçağ Tarihi (6)		
Yeniçağ Tarihi (6)		
Genel Türk Tarihi (5)		
Eskiçağ Tarihi (1)		
İnkılap Tarihi (1)		
Ortaçağ Tarihi (1)		
Coğrafya Eğitimi	35	9,3%
Coğrafya (17)		
Beşeri ve İktisadi Coğrafya (5)		
Türkiye Coğrafyası (4)		
Bölgesel Coğrafya (2)		
Fiziki Coğrafya (2)		
Tarih Eğitimi	21	5,6%
Eğitim Bilimleri (6)		
Eğitim Programları ve Öğretimi (3)		
Eğitim Yönetimi Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi (1)		
Eğitim Yönetimi ve Teftişi (1)		
Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri (1)		
Sınıf Öğretmenliği	5	1,3%
Sosyoloji	4	1,1%
İslam Tarihi ve Sanatları	2	0,5%
Sistematiik Felsefe ve Mantık	2	0,5%
Felsefe Grubu Eğitimi	1	0,3%
Gazetecilik	1	0,3%
İslam Tarihi	1	0,3%
Jeoloji Mühendisliği	1	0,3%
Kitle İletişimi	1	0,3%
Toplam	375	99,5%

* Öğretim üyelerinin doktora alanlarının belirlenmesinde YÖK Tez veri tabanından yararlanılmıştır. YÖK Tez veri tabanından ilgili öğretim üyesinin doktora alanına ulaşılamadığı durumlarda ise doğrudan öğretim üyesinin doktora tezine ya da kurum uzantılı kişisel web sayfalarına başvurulmuştur.

ğını söylemek mümkündür. Alanda görev yapan profesörlerden yalnızca %21,55'i ($f=25$) Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında doktoralarını tamamlamışlardır. Bu oran doçent (%49,55) ve doktor öğretim üyesi (%50) kadrolarında görev yapan öğretim üyeleri için genel dağılımın yarısına tekabül etmektedir. Bu dağılımda Sosyal Bilgiler Eğitimi alanının, eğitim fakültelerinin 1997 yılında yeniden yapılandırılması sürecinden sonra öğrenci kabulüne baş-

lamasının, buna bağlı olarak da doktora programlarının bu tarihten sonra açılmaya başlamasının etkisi büyüktür. Öyle ki yurt içi üniversiteler Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında ilk doktora mezunlarını 2004 yılından sonra vermiştir. Son 20 yılda farklı üniversitelerde Sosyal Bilgiler Eğitimi doktora programlarının açılması ve mezun vermesinin de etkisiyle Sosyal Bilgiler Eğitimi doktoralı öğretim üyesi sayısının genel dağılım içindeki oranının

Şekil 5. Öğretim Üyelerinin Doktora Mezunu Oldukları ve Görev Yaptıkları Üniversiteler Arasındaki Hareketlilikleri

Not: Şeklin daha okunabilir olması amacıyla; kaynak üniversitelerden 3 ve daha az sayıda doktora mezunu veren toplam 19 üniversite “Diğer 19 Üniversite” olarak, hedef üniversitelerden ise 4 ve daha az sayıda öğretim üyesine sahip toplam 18 üniversite “Diğer 18 Üniversite” olarak birleştirilmiş ve kodlanmıştır.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Doktoralarını Tamamlayan Öğretim Üyelerinin Unvanlara Göre Dağılımı

	Sosyal Bilgiler Eğitimi Doktoralı Öğretim Üyesi Sayısı	Toplam Doktoralı Öğretim Üyesi	Sosyal Bilgiler Eğitimi Doktoralı Öğretim Üyesi Oranı
Profesör	25	116	21,55%
Doçent	55	111	49,55%
Doktor Öğretim Üyesi	75	150	50,00%
Toplam	155	377	41,11%

Tablo 5. Üniversitelerin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarının İçten Beslenme Oranları

Üniversite	Toplam Öğretim Üyesi Sayısı	Doktorası Aynı Üniversiteden Olan Öğretim Üyesi Sayısı	İçten Beslenme Oranı
Gazi Üniversitesi	14	14	100,0%
Dokuz Eylül Üniversitesi	7	7	100,0%
Atatürk Üniversitesi	9	8	88,9%
Ankara Üniversitesi	6	5	83,3%
Marmara Üniversitesi	7	5	71,4%
Necmettin Erbakan Üniversitesi	7	5	71,4%
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	9	6	66,7%
Anadolu Üniversitesi	8	5	62,5%
Fırat Üniversitesi	9	5	55,6%
Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	5	2	40,0%
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	8	3	37,5%
İnönü Üniversitesi	6	2	33,3%
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	6	2	33,3%
Çukurova Üniversitesi	3	1	33,3%
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	11	3	27,3%
Bursa Uludağ Üniversitesi	8	2	25,0%
Ege Üniversitesi	4	1	25,0%
Mersin Üniversitesi	5	1	20,0%
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	5	1	20,0%
Afyon Kocatepe Üniversitesi	6	1	16,7%
Erciyes Üniversitesi	6	1	16,7%
Sakarya Üniversitesi	6	1	16,7%
Akdeniz Üniversitesi	7	1	14,3%
Kastamonu Üniversitesi	8	1	12,5%
Trabzon Üniversitesi	9	1	11,1%
Diğer Üniversiteler	198	0	0%
Toplam	377	84	%22,3

*İçten beslenme oranları hesaplanırken bölünen üniversiteler de aynı üniversite olarak kabul edilmiştir. Örneğin Trabzon Üniversitesinde görev yapan ve doktorasını Karadeniz Teknik Üniversitesinde tamamlayan bir öğretim üyesi aynı üniversiteden mezun olarak kabul edilmiştir.

arttığı görülmektedir.

Öğretim üyelerinin doktora yaptıkları üniversiteler ve görev yaptıkları üniversiteler arasındaki hareketliliğin incelenmesi üniversiteler arasındaki ilişkiye yönelik faydalı çıkarımlar yapılmasına katkı sunacaktır. Bu doğrultuda hazırlanan diyagram Şekil 5'te sunulmuştur.

Şekil 5'e göre doktora kaynağı üniversitelerde görev yapan öğretim üyelerinin çoğunluğu yine aynı üniversitede doktoralarını tamamlamışlardır. Doktora mezunu öğretim üyesi sayısı bakımından öncü üniversitelerin tamamı öğretim üyelerini büyük oranda kendi mezunları arasından seçmiştir. Özellikle Gazi Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi gibi alanın öncü üniversiteleri kendi üniversitelerine öğretim üyesi kaynağı sağlamakla kalmamış başta çevrelerindeki olmak üzere Türkiye genelindeki çok sayıda üniversiteye de kaynaklık etmişlerdir. Örneğin Gazi Üniversitesinin en fazla kaynaklık ettiği üniversiteler Niğde Ömer Halisdemir, Aksaray, Bartın, Kastamonu ve Uşak üniversiteleri iken Atatürk Üniversitesinin en fazla kaynaklık ettiği üniversiteler Erzincan Binali Yıldırım, Giresun, Bayburt ve Kafkas üniversiteleri olmuştur. Görüldüğü gibi öğretim üyelerinin önemli bir bölümü öncelikle doktora yaptıkları üniversitelerde ya da çevre illerde bulunan üniversitelerde görev yapmaktadır. Yurt dışında doktoralarını tamamlayan 14 öğretim üyesi ise 12 farklı üniversitede görevlerini sürdürmektedir.

Öğretim üyelerinin doktora mezunu oldukları üniversiteler ile görev yaptıkları üniversiteler arasındaki hareketliliğin incelenmesinden sonra üniversitelerin içten beslenme oranlarını da incelemek gerekmektedir. Bu sayede üniversiteler arası hareketlilik daha anlaşılır ve anlamlı hale gelecektir. Bu çalışma kapsamında içten beslenme, öğretim üyelerinin doktoralarını görev yaptıkları üniversitede tamamlamış olmalarını ifade etmektedir. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programları dikkate alındığında üniversitelerin içten beslenme oranlarına ilişkin veriler Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5'e göre çalışma grubunu oluşturan 377 öğretim üyesinden 84'ü doktoralarını tamamladığı üniversitede görev yapmaktadır. Dolayısıyla üniversitelerin genelinde içten beslenme oranı %22,3'tür. İçten beslenme oranının en fazla olduğu üniversiteler Gazi Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesidir. Bu iki üniversitede görev yapan öğretim üyelerinin tamamı doktoralarını görev yaptıkları üniversitede tamamlamışlardır. Bu üniversiteleri %88,9 içten beslenme oranı ile Atatürk Üniversitesi, %83,3 içten beslenme oranı ile de Ankara Üniversitesi izlemektedir. İçten beslenme oranının %50'den fazla olduğu dokuz üniversite aynı zamanda alanda görev yapan öğretim üyelerinin %74'ünün de doktora mezunu olduğu üniversitelerdir. Bu üniversitelerin kurumsal anlamda ve sosyal bilgiler eğitimi alanında köklü üniversitelerden olmaları ayrıca diğer birçok üniversitenin de bu üniver-

sitelere oranla daha geç kurulmuş olmaları göz önüne alındığında içten beslenme oranlarının fazla olması daha anlaşılabilir hale gelecektir. Tablo 5'te "Diğer Üniversiteler" olarak belirtilen toplamda 39 farklı üniversitede ise içten beslenme oranı %0'dır. Diğer bir ifadeyle bu 39 üniversitenin tamamında görev yapan toplam 198 öğretim üyesi doktoralarını görev yaptıkları üniversiteden farklı bir üniversitede tamamlamıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında belirtilen üniversitelerin birçoğunda ilgili alanda doktora programlarının olmaması ve içten beslenmenin fazla olduğu üniversitelere göre çok daha kısa bir maziye sahip olmaları gibi nedenlerin etkili olduğu düşünülmektedir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının akademik yapısı; öğretim üyelerinin cinsiyetleri, unvanları, doktora mezuniyet yılları, görev yapıları üniversiteleri, doktora yaptıkları alanları değişkenleri açısından incelenmiş ve üniversitelerin içten beslenme oranları değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar ve sonuçlara ilişkin tartışmaya aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının olduğu 64 üniversitede araştırmanın çalışma grubunu oluşturan toplam 377 öğretim üyesi görev yapmaktadır. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının 2011 yılında 44 üniversitede (Kaymakçı ve Öztürk, 2011); 2018 yılında 59 üniversitede (Tokcan ve Tilki, 2018), 2019 yılında ise 60 üniversitede (Yaylak, 2019) bulunduğu göz önüne alındığında, programın yıllar içerisinde geliştiği ve önem kazandığı söylenebilir. Bu üniversiteler arasında bünyesinde en çok öğretim üyesi barındıran üniversitelerin sırasıyla Gazi Üniversitesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Aksaray Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Trabzon Üniversitesi olduğu; en az öğretim üyesi barındıran üniversitelerin ise sırasıyla Trakya Üniversitesi, Artvin Çoruh Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Ordu Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesi olduğu görülmektedir. Öğretim üyesi sayılarındaki bu farklılık, öğretim üyesi başına düşen öğrenci (YÖK, 2022a) ve ders sayısını da etkilemektedir. Kılınç, Çepni, Kılcan ve Palaz (2017) da öğrenci sayısının fazla olduğu ve öğretim üyesi sayısının az olduğu durumlarda eğitimin kalitesinin düştüğünü ortaya koymuştur. Benzer şekilde Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organization for Economic Co-operation and Development [OECD]) verilerinde de öğretici başına düşen öğrenen sayısı artışının eğitimin verimliliğinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu görülmektedir (OECD, 2016).

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programında görev yapan öğretim üyelerinin büyük bir kısmının erkek olduğu ve erkek öğretim üyelerinin de ağırlıklı olarak profesör kadrosunda görev yaptıkları görülmüştür. Do-

çent ve doktor öğretim üyesi kadrolarında kadın-erkek oranı nispeten birbirine daha yakındır. Bu durum, cinsiyet eşitliği açısından olumlu görülmektedir. Şentürk (2015) de araştırmasında akademik hiyerarşinin yükseldikçe kadın akademisyen oranının düştüğünü fakat gelecekte bu durumun dönüşebileceğini vurgulamıştır. Aydemir ve Ustaoglu-Çelik'in (2021) çalışmalarında sosyal bilgiler öğretmenliğinin son yıllarda daha çok kadın öğrenciler tarafından tercih edildiği bulgusuna ulaşmışlardır. Bu durumun da programın lisansüstü eğitim ve akademik yönünü cinsiyet açısından etkileyebileceği düşünülmektedir. Üniversiteler bazında cinsiyet dağılımı incelendiğinde ise Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Siirt Üniversitesi, Trakya Üniversitesi ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programında görev yapan öğretim üyelerinin tamamının erkek; Ege Üniversitesi'nde görev yapan öğretim üyelerinin ise tamamının kadın olduğu görülmüştür. Bu noktada kadrolarında yalnızca erkek ya da kadın öğretim üyelerini bulunduran üniversitelerin cinsiyet eşitliği açısından istenilen yerde olmadığı söylenebilir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programında görev yapan öğretim üyelerinin unvanlarına bakıldığında, bu dağılımın birbirine yakın oranlarda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Programda en çok doktor öğretim üyesi (%40) bulunurken, onu profesörler (%31) ve doçentler (%29) takip etmektedir. Yaylak'ın (2019) çalışmasında da sosyal bilgiler eğitiminde en fazla doktor öğretim üyesi (%48) yer alırken, bu grubu doçent (%30) ve profesörlerin (%20) izlediği görülmektedir. Toplam öğretim üyesi sayısı üzerinden çıkarılan bu oranlar, üniversiteden üniversiteye değişiklik gösterebilmektedir. Öyle ki incelenen 64 üniversitenin 17'sinde profesör, 11'inde doçent, birinde ise doktor öğretim üyesi kadrosunda görevli öğretim üyesi bulunmamaktadır.

Çalışma grubuna dahil olan öğretim üyelerinin doktora eğitimlerini sırasıyla en çok Gazi Üniversitesi (99), Atatürk Üniversitesi (61), Marmara Üniversitesi (31), İstanbul Üniversitesi (26) ve Ankara Üniversitesi'nde (25) tamamladığı görülmektedir. Bu üniversitelerin köklü kurumlar olması, doktora programlarının varlığı ve niteliği açısından da önem taşımaktadır. Ayrıca Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programında görev yapan öğretim üyelerinin büyük bir çoğunluğunun bu üniversitelerden doktora mezunu olmaları, söz konusu üniversitelerin kaynak üniversiteler olduğunu ortaya koymaktadır. Yurtdışında doktora eğitimini tamamlayan 14 öğretim üyesinin ise büyük oranda İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'ni tercih ettikleri görülmüştür. Amerika Birleşik Devletleri'nin Sosyal Bilgiler Eğitimi'nin öncü ülkelerinden biri olması (Kan, 2010), bu açıdan tercih edilme sebebi olabilir.

Öğretim üyelerinin doktora yaptıkları alanlar incelendiğinde Sosyal Bilgiler Eğitimi (155), Tarih ve Alt Alanla-

rı (104), Coğrafya Eğitimi (35), Coğrafya ve Alt Alanları (30) ve Tarih Eğitimi (21) alanlarından doktora mezunu olan öğretim üyelerinin genel dağılımının %86'sı gibi büyük bir bölümünü karşıladığı görülmektedir. İçerisinde birçok disiplini barındıran Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı, bu disiplinlerin öğretimini yapacak akademisyenler bakımından da bir çeşitliliğe sahiptir. Zira bu derslere yönelik yeterlikler açısından böyle bir çeşitliliğin elzem olduğu söylenebilir. Ancak Sosyal Bilgiler Eğitimi ile doğrudan ilişkisi olan bu alanların yanında az da olsa doğrudan ilişkisi olmayan alanlardan da öğretim üyelerinin bulunduğu görülmektedir. Yaylak'ın (2019) araştırması da bu açıdan araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programında doktoraasını tamamlayan öğretim üyelerinin 75'inin doktor öğretim üyesi, 55'inin doçent ve 25'inin ise profesör kadrolarında yer aldığı görülmektedir. Türkiye'deki üniversitelerin bu alandaki ilk lisans mezununu 2002 yılında verdiği düşünüldüğünde unvana yönelik bu dağılım daha anlaşılabilir hale gelmektedir. Ayrıca 2005 ve öncesinde doktora eğitimlerini tamamlayan öğretim üyelerinin çoğunluğu profesör, 2006-2013 yılları arasında doktora eğitimlerini tamamlayan öğretim üyelerinin çoğunluğu doçent ve 2014 ve sonrası doktora eğitimlerini tamamlayan öğretim üyelerinin çoğunluğu ise doktor öğretim üyesi olarak görevlerini sürdürmektedir. Öğretim üyelerinin unvanlara göre dağılımının da bu bulgu ile örtüştüğü söylenebilir. Benzer şekilde farklı üniversitelerde gitgide artan doktora programlarının da bu oranları etkilediği düşünülmektedir.

Doktoraasını tamamladığı üniversite bünyesinde öğretim üyesi olarak görev yapma anlamına gelen içten beslenmeye bakıldığında ise, Gazi Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi'nde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programında yer alan akademik kadronun tamamının bu tanımı karşıladığı görülmektedir. Atatürk Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi de içten beslenme oranının yüksek olduğu diğer üniversiteler olarak öne çıkmıştır. Özellikle Sosyal Bilgiler Eğitimi doktora programı açı-

sından kaynak üniversite konumundaki köklü üniversitelerin içten beslenme oranlarının yüksek olması dikkat çekicidir. İçten beslenmenin daha çok köklü üniversitelerde görüldüğünü ortaya koyan Horta, Sato ve Yonezawa (2011), doktora programlarına bu üniversitelerin öncülük etmesinden dolayı kendi öğrencilerine öncelik verdiklerini vurgulamaktadır. Bu durumun altında yatan temel nokta, kaynak üniversitelerde görev yapan öğretim üyelerinin nitelik kazanma ve uyum sağlama açısından kendi öğrencilerinin daha başarılı olacaklarını düşünerek kurum kültürünü yaşatma anlayışlarıdır. Böylece bilime aidiyet düşüncesinin yerini kuruma aidiyet düşüncesi almaktadır (Padilla, 2008). Literatürde içten beslenmeye ilişkin olumlu görüşler de (Pan, 1993) yer almına rağmen; danışman-öğrenci ilişkisini devam ettirdiği için akademik özgürlüğü kısıtladığı, kadroya yerleşme sürecinde rekabeti önlediği için üretkenliği azalttığı ve farklı sosyal sermayeler içerisinde bulunmaya engel olduğu için bilgi paylaşımını azaltarak yaratıcılığı köreltmesine yönelik görüşler de mevcuttur (Altbach, Yudkevich ve Rumbley, 2015).

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının akademik yapısını ortaya koyan bu çalışmada, programda görev yapan öğretim üyelerinin özellikleri çeşitli açılardan incelenmiştir. Araştırma sonuçları doğrultusunda bazı önerilerde bulunulabilir. Bu anlamda öğretim üyelerinin akademik performanslarının çeşitli açılardan incelenmesi programın akademik kadrosunun niteliği ve üretkenliği hakkında fikir verebilir. Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayıları lisans ve lisansüstü düzeyde ele alınabilir. Öğretim üyelerinin uzmanlık alanları ve verdikleri dersler karşılaştırmalı olarak değerlendirilebilir. Hem lisans hem lisansüstü programlarda sayısı gittikçe artan Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı öğrencilerine rehber olma ve istihdam sağlama noktasında bu tür araştırmaların fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının kadro planlamasının yapılmasında araştırma verileri yol gösterici olabilir. Benzer araştırmaların farklı programlar baz alınarak da yapılabileceği ve yükseköğretimde bu programların yerini görmemizi sağlayabileceği de unutulmamalıdır.

Kaynakça

- Akarsu, A. H., Yılmaz, A. ve Geçit, Y. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen eğitimi programlarının yapısı: 2006-2018 programlarının karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 56, 23-60. Doi: 10.21764/maeuefd.556902
- Akyüz, Y. (2015). *Türk eğitim tarihi (M.Ö. 1000-M.S. 2013)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Altbach, P. G., Yudkevich, M. ve Rumbley, L. E. (2015). Academic inbreeding: Local challenge, global problem. *Asia Pacific Education Review* 16 (3), 317-30.
- Aydemir, A. ve Ustaoglu-Çelik, A. (2021). Türkiye'de sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarına yerleşenlerin yükseköğretim girdi göstergelerinin incelenmesi. *Yıldız Journal of Educational Research*, 6(1), 21-23. Doi: 10.51280/yjer.2021.011
- Bayram, Ö. (2003). *Türkiye'de ilköğretime (6-7-8) branş öğretmeni ye-*

- tiştirilmesi ve sosyal bilgiler öğretmenliği ile sosyal bilgiler dersi programlarının gelişimi (1946-1982)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Bilgili, A. S. (2006). Geçmişten günümüze sosyal bilimler ve sosyal bilgiler. İ. H. Demircioğlu (Ed.). *Sosyal Bilgilerin Temelleri* içinde (ss. 3-56). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bogdan, R. C., ve Biklen, S. K. (1992). *Qualitative research for education to theory and methods*. Boston, MA: Allyn and Bacon A Division of Simon & Schuster Inc.
- Boz, N. ve Gür, B. (2021). İletişim programlarının kimliği: Üniversiteler ve alanlar arası akademik hareketlilik. *Ankara Üniversitesi İlel Dergisi*, 8(1), 9-34. Doi: 10.24955/ilel.933195
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (24. baskı). Anka-

- ra: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2. Baskı). SAGE Publications.
- Davey, L. (1990). The application of case study evaluations. *Practical Assessment, Research, and Evaluation*, 2(1), 9.
- Ercan, B. (2009). *Türkiye'de ilköğretim II. Kademeye sosyal bilgiler öğretmenleri yetiştirme sistemleri (1923-2008)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Horta, H. (2013). Deepening our understanding of academic inbreeding effects on research information exchange and scientific output: new insights for academic based research. *Higher Education*, 65, 487-510. Doi: 10.1007/s10734-012-9559-7
- Kan, Ç. (2010). ABD ve Türkiye'de sosyal bilgilerin tarihsel gelişimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 663-672.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaymakçı, S. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarının içerik değerlendirmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 2(1), 45-61.
- Kaymakçı, S. ve Öztürk, T. (2011). The panorama of social studies education in Turkey. *E-Journal of New World Sciences Academy: Education Sciences*, 6(2), 1852-1867.
- Kılınç, A. Ç., Çepni, O., Kılcan, B. ve Palaz, T. (2017). Öğretim üyelerinin görüşlerine göre Türkiye'de yeni kurulan üniversitelerin sorunları: Nitel bir araştırma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2, 282-293. Doi: 10.5961/jhes.2017.207
- Koçak, S. ve Kavak, Y. (2014). Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmen atama esasları ve kaynak yükseköğretim programlarıyla ilgili gelişmeler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(4), 157-170.
- Lincoln, Y. S., ve Guba, E. G. (1985). *Qualitative inquiry*. Boston, MA: SAGE Publications.
- OECD (2018). *Education at a glance 2016*. OECD Indicators. Paris. https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2016_eag-2016-en 1adresinden erişilmiştir.
- Padilla, L. E. (2008). How has Mexican faculty been trained? A national perspective and a case study. *Higher Education*, 56, 167-183. Doi: 10.1007/s10734-007-9096-y
- Pan, S. (1993). *A study of faculty inbreeding at eleven land-grant universities*. Unpublished Doctoral Thesis, Iowa: Iowa State University.
- Parker, W. C. (2010). Social studies education eC21. W. C. Parker (Ed.). *Social studies today: Research and practice* içinde. (ss. 3-18). New York: Routledge.
- Ross, E. W., Matthison, S. ve Vinson, K. D. (2014). Social studies curriculum and teaching in the area of standardization. E. W. Ross (Ed.). *The social studies curriculum purposes, problems, and possibilities* içinde (s. 25-50), Albany: State University of New York Press.
- Safran, M. (2011). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. B. Tay ve A. Öcal (Ed.). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s.2-16). Ankara: Pegem Akademi.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat ve sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2016). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Strauss, L. M. (2007). *Worldview construction: International relations concepts embedded in elementary social studies textbooks*. (Doctoral Dissertation). ProQuest Dissertations and Theses Database.
- Şentürk, B. (2015). Çokuz ama yokuz: Türkiye'deki akademisyen kadınlar üzerine bir analiz. *ViraVerita E-Dergi*, (2), 1-22.
- Şeren, N., Tut, E., Aydın-Çolak, E. ve Kiroğlu, K. (2021). Türkiye ve Kanada'daki (Alberta Eyaleti) sosyal bilgiler öğretim programlarının beceri boyutu açısından karşılaştırılması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(1), 292-311. Doi: 10.37217/tebd.843175
- Tokcan, H. ve Tangülü, Z. (2019). 2006 ve 2018 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı üzerine karşılaştırmalı bir analiz çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23, 97-119.
- Tokcan, H. ve Tilki, A. (2018). Türkiye'deki Sosyal Bilimler Eğitimi lisans programlarının mevcut durumunun incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 200-223. Doi: 10.17984/adyuebd.450947
- Tonga, D. (2020). Son yirmi yılda Türkiye'de sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 1547-1564. Doi: 10.17240/aibu-efd.2020.-542763
- Turan, R. (2018). *Eğitim fakültelerinin sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarında 2018 yılında gerçekleştirilen güncelleme üzerine genel bir değerlendirme*. F. Yamaner ve S. Baskın (Ed.). *Uluslararası İnsan, Toplum ve Spor Bilimleri Sempozyumu Tam Metin Bildiriler Kitabı*. (s.602-619).
- Ünal, O. ve Demirkaya, H. (2019). Eğitici çizgi romanın sosyal bilgiler dersinde kullanılmasına yönelik yarı deneysel bir çalışma. *International Journal of Geography and Geography Education*, 40, 92-108. Doi: 10.32003/iggei.569650
- Yaylak, E. (2019). Türkiye'de Sosyal Bilimler Eğitiminin Yükseköğretimdeki Durumu. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 800-838. Doi: 10.26466/opus.545800
- Yin, R. K. (1984). *Case study research: Design and methods*. Sage Publications.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. (2017). Eğitim fakülteleri yeni bir eğitim felsefesi oluşturabilir mi? *Türkiye Eğitim Dergisi*, 2(1), 22-41.
- Yiğit, E. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının gözünden vatandaşlık ve Türk vatandaşlığı. *İlköğretim Online*, 16(2), 406-427. Doi: 10.17051/ilkonline.2017.304708
- Yılar, M. B. ve Cüce, K. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin özel alan yeterliklerini etkileyen faktörler ve bunların lisans programıyla ilişkisi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(2), 661-683. Doi: 10.24315/tred.689486
- Yılar, M. B. ve Tağrikulu, P. (2021). Sosyal bilgilerde öğrenme ve öğretim yaklaşımları. T. Çelikkaya, Ç.Ö. Demirbaş, T. Yıldırım ve H. Yakar (Ed.), *Yeni program ve ders içeriklerine göre sosyal bilgiler öğretimi-1* (3. Baskı) içinde (s.47-95). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yılar, M. B., ve Tomal, N. (2021). Sosyal bilgiler dersi ve yenilenen ders öğretim programı. A. Uzunöz ve V. Aktepe (Ed.), *Özel öğretim yöntemleri-cilt 2* (3. Baskı) içinde (s. 1-42). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- YÖK (2022a) Yükseköğretim Program Atlası. <https://yokatlas.yok.gov.tr/> adresinden 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir.
- YÖK (2022b) YÖK Akademik. <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/> adresinden 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir.
- YÖK (2022c) Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden 15.02.2022 tarihinde erişilmiştir.